

पार्किन्सन्स आजार व मूत्ररोग

डॉ. संजय कुलकर्णी
M.S.F.R.C.S.

डॉ. पंकज जोशी
M.S.DNB.

डॉ. संजय कुलकर्णी
(M.S.F.R.C.S.)

डॉ. पंकज जोशी
(M.S.DNB.)

डॉ. संजय कुलकर्णी हे पुण्यातील एक अग्रेसर असे युरोलॉजिस्ट आहेत. 'सेंटर फॉर रिकन्स्ट्रक्टिव्ह युरोलॉजी' चे ते प्रमुख युरोलॉजिस्ट आहेत. तसेच ते इतर अनेक हॉस्पिटलशी संबंधित आहेत. युरेश्चोलॉजीवर त्यांनी संशोधन केले आहे व त्यांचे बरेच लिखाणही प्रसिद्ध झाले आहे. डॉ. पंकज जोशी हेही एक मान्यवर युरोलॉजिस्ट आहेत व तेही डॉ. संजय कुलकर्णीबरोबर 'सेंटर फॉर रिकन्स्ट्रक्टिव्ह युरोलॉजी' शी संबंधित आहेत.

आपल्या शरीरातील सर्व अवयवांच्या हालचालीकरिता शरीरातील विविध ग्रंथींच्या कामकाजाकरिता मेंदूचे काम विशेषत्वाने होत असते.

शरीरातील अवयवांपासून संवेदना न्यूरॉन्समार्फत मेंदूपर्यंत पोहोचतात व मेंदूकडून योग्य ते आदेश संबंधित अवयवांपर्यंत पोहोचवले जातात म्हणजेच आदेशांची देवाणघेवाण व दळणवळण यासाठी न्यूरॉन्सची आवश्यकता असते व या सर्वांवर मेंदूचे रिगमास्टरप्रमाणे नियंत्रण असते. म्हणजेच मेंदू अथवा न्यूरॉन्सला काही आजार झाल्यास अवयवांच्या/शरीराच्या हालचालींवरचे नियंत्रण जाऊ शकते.

'पार्किन्सन्स डिजीज' हा आजार सर्वसाधारणपणे ६५ वर्षांपुढील ज्येष्ठ नागरिकांना होऊ शकतो. सर्वसाधारणपणे सुमारे ३% नागरिक या व्याधीने ग्रस्त असतात. प्रायः डोपामीन (DOPAMIN) या रसायनाच्या कमतरतेमुळे हा आजार होतो. यामध्ये न्यूरॉन्समार्फत पोहोचवल्या जाणाऱ्या संवेदना व मेंदूमार्फत दिले जाणारे आदेश याची अंमलबजावणी मंदावते.

या व्याधीत दिसणारी प्रमुख लक्षणे -

१. हाताला कंप येतो (Tremors)
२. चालण्याची गती मंदावते.

३. सर्व शरीराची चपळता हळूहळू मंदावते. (Rigidity)
४. विस्मरणाचे प्रमाण वाढते. या व्याधीमुळे मूत्रमार्गावर खालील परिणाम दिसतात-

पार्किन्सन्स पीडित ३५% ते ७०% रुग्णांना मूत्रमार्गासंबंधी (Voiding Dysfunction) पुढील लक्षणे दिसतात.

१. मूत्र विसर्जनासाठी वारंवार जावे लागणे (Frequency)
२. विशेषतः रात्रीचे वेळी मूत्र विसर्जनासाठी उठावे लागणे (Nocturia)
३. घाईघाईने मूत्र विसर्जन करावे लागणे (Urge Incontinance)
४. क्वचित प्रसंगी कपड्यांमध्येच मूत्र विसर्जन होणे.

या ठिकाणी हे लक्षात घेणे आवश्यक आहे की, वरील सर्व लक्षणे साठीनंतरच्या पुरुषांमध्ये पौरुष ग्रंथीच्या वाढीमुळेही (Prostatic Enlargement) दिसू शकतात. म्हणूनच सदरहू लक्षणे पार्किन्सन्समुळे आहेत अथवा पौरुषग्रंथीच्या वाढीमुळे आहेत याकरिता तपासणी करणे आवश्यक असते. यामध्ये

१. रुग्णाचे सर्वसाधारण परीक्षण व तपासणी
२. सोनोग्राफी
३. मूत्रविसर्जनाचा वेग तपासणे (Uroflometry)

४. मूत्राशयाची संवेदना तपासणे (Urodynamics)

या तपासण्या सर्वसाधारणपणे केल्या जातात.

पार्किन्सन्समुळे मूत्रविसर्जनामध्ये तक्रारी येऊ लागल्यास 'Syndopa' या औषधाचे साहाय्याने त्यावर नियंत्रण ठेवता येते; परंतु पौरुषग्रंथीच्या वाढीमुळे मूत्रविसर्जनाच्या तक्रारी असल्यास (Prostatic Enlargement) त्यासाठी काही वेळा शस्त्रकर्म करणे आवश्यक असते. काही वेळा (TURP) सदरहू शस्त्रकर्म केल्यानंतर मूत्रविसर्जनाचा स्नायू दुखावला जाऊ शकतो व त्यामुळे मूत्रविसर्जनाचे नियंत्रण सुटू शकते. म्हणूनच अशा प्रकारचे शस्त्रकर्म तज्ञ व वरिष्ठ शल्यचिकित्सकाकडून करून घेणे फायद्याचे ठरते.

याशिवाय मूत्रविसर्जनास वारंवार जावे लागणे, पण मूत्रधार योग्य असणे असे असल्यास किंवा विसर्जनावरील नियंत्रण कमी झाल्यास Solifenacin/ Darifenacin यासारखी औषधे वापरता येतात व त्या बरोबर नॅपी (Nappy) वापरून नियंत्रण मिळवता येते.

पौरुषग्रंथीची वाढ नुकतीच सुरू झाली आहे असे आढळल्यास Dutasteroid व Tamsnlocin यांसारखी औषधे संयुक्त स्वरूपात वापरता येतात.

काही वेळा 'Male sling' मूत्राशयावर वेसण-लगाम बसवण्याचे शस्त्रकर्म करावे लागते.

याशिवाय 'Artician Sphintre' म्हणजे 'कृत्रिम स्नायू' बसवता येऊ शकतो. हे शस्त्रकर्म आवश्यक त्या परिमाणांच्या तपासण्यांनंतरच केले जाते.

“आवाजाच्या चाचणीद्वारे पार्किन्सन्सचे निदान शक्य”.

एम.आय्.टी. मधील एका संशोधकाच्या गटाने एक संगणकीय तंत्र विकसित केले आहे. आवाजाच्या चाचणीची नोंद करून त्यातील कंप, सबलता/दुर्बलता व श्वासोच्छवासाचा दर्जा याच्या परीक्षणाने पार्किन्सन्सची पूर्वलक्षणे ९९% अचुकपणे निर्धारित करणे शक्य होणार आहे, अशी लंडन येथून बातमी प्रसारित केली आहे.

इंडियन एक्सप्रेस २८.०९.२०१२